

Ο Ηρακλής στο Σταυροδρόμι

*Μύθος της αρχαίας Ελλάδας — η παραβολή του Πρόδικου,
όπως τη διέσωσε ο Ξενοφών*

Δύο δρόμοι, δύο γυναίκες, και μια επιλογή που
ανήκει μόνο σε εκείνον: η πρώτη μεγάλη απόφαση
του Ηρακλή, πριν από τους Άθλους.

Το σταυροδρόμι

Όταν ο Ηρακλής ήταν πια σχεδόν άντρας — ψηλός σαν κυπαρίσσι, γεροδεμένος σαν βράχος και δυνατός όσο κανένας στην ηλικία του — ήρθε μια μέρα που δεν ήξερε τι να κάνει τη δύναμή του.

Έφυγε λοιπόν από τη βουή του χωριού και περπάτησε μόνος, θέλοντας να σκεφτεί, να συγκεντρωθεί και να κατασταλάξει τι δρόμο θα ακολουθούσε στη ζωή του. Περπατούσε, ώσπου έφτασε σε ένα σταυροδρόμι που δεν το είχε ξαναδεί.

Ο ένας δρόμος ήταν φαρδύς και στρωτός, με λουλούδια στις άκρες, και κατηφόριζε απαλά προς μια κοιλάδα γεμάτη από καρποφόρα δέντρα όλων των ειδών. Ο άλλος ήταν στενός και πετρώδης· ανηφόριζε ίσια πάνω, προς την κορυφή του βουνού, κοντά στον ουρανό — εκεί όπου τα μάτια αντικρίζουν ανεμπόδιστα τον γύρω κόσμο, και ο αέρας είναι πάντα καθαρός και βοηθάει τον νου να παίρνει σωστές αποφάσεις.

Ο Ηρακλής κάθισε σε μια πέτρα ανάμεσα στους δύο δρόμους. Και τότε είδε να έρχονται προς το μέρος του δύο γυναίκες.

Η γυναίκα με τα χρυσά στολίδια

Η πρώτη δεν περπατούσε — έτρεχε, για να φτάσει πριν από την άλλη. Φορούσε φόρεμα που άστραφτε, χρυσά βραχιόλια που έλαμπαν στον ήλιο, και όπου συναντούσε νερό έσκυβε, προσπαθώντας να καθρεφτιστεί και να καμαρώσει τον εαυτό της.

— Ηρακλή! φώναξε γλυκά. Σε είδα που στέκεσαι για να διαλέξεις δρόμο. Έλα μαζί μου, στο δικό μου δρόμο, τον στρωτό, τον εύκολο. Στον δρόμο μου δεν θα κουραστείς ποτέ. Δεν θα ιδρώσεις, δεν θα πονέσεις, δεν θα σου λείψει τίποτα. Θα τρως τα πιο γλυκά φαγητά, θα κοιμάσαι στα πιο μαλακά στρώματα, και ό,τι θελήσεις θα σου το φέρνουν άλλοι, έτοιμο.

— Και πώς σε λένε; ρώτησε ο Ηρακλής.

— Οι φίλοι μου, χαμογέλασε εκείνη, με λένε Ευτυχία.

— Και οι άλλοι;

Μα η γυναίκα έκανε πως δεν άκουσε, κι έσκυψε πάλι πάνω από το νερό, να φτιάξει τα μαλλιά της.

Η γυναίκα με το λευκό φόρεμα

Η δεύτερη γυναίκα ήρθε με βήμα σταθερό, με καθαρό βλέμμα, φορώντας ένα απλό λευκό φόρεμα, χωρίς στολίδια, χωρίς βαρύτιμα κοσμήματα. Κοίταξε τον Ηρακλή στα μάτια και του είπε:

— Ήρθα κι εγώ να σε καλέσω να ακολουθήσεις τον δικό μου δρόμο. Εγώ δεν θα σου τάξω όσα έταξε η πριν από μένα. Ο δικός μου δρόμος δεν είναι ο εύκολος. Είναι ο δύσκολος, ο ανηφορικός, ο πετρώδης. Αν έρθεις μαζί μου, θα ιδρώσεις. Τίποτα δεν θα σου δοθεί έτοιμο· ό,τι αποκτήσεις θα είναι καρπός της γνώσης, της προσπάθειας, της θέλησης, της επιμονής σου.

Ακούγοντας την πρόταση της λευκοντυμένης γυναίκας, η πρώτη γυναίκα κάγχασε και παρατήρησε:

— Άκου, Ηρακλή, τι σου αντιπροτείνει η αντίπαλός μου... Δυσκολία, ανήφορο, ιδρώτα, προσπάθεια, επιμονή...

Η γυναίκα με το λευκό φόρεμα γύρισε με σταθερότητα και ανταπάντησε:

— Πώς μπορείς να θερίζεις ό,τι δεν έσπειρες; Πώς μπορείς να πλέξεις και να χαρείς τραγούδι του θερισμού, αν ποτέ δεν θέρισες; Πώς μπορείς να χαρείς το δροσερό νερό, αν δεν δίψασες; Πώς θα σε ξεκουράσει ο ύπνος της νύχτας, αν δεν χάρισες την ημέρα σου στο αμπέλι και την ελιά σου, στο να ομορφύνεις τον κλήρο που σου έλαχε;

Ύστερα γύρισε πάλι στον Ηρακλή, λέγοντάς του:

— Διάλεξε. Είναι δικός σου ο δρόμος, δική σου κι η επιλογή.

Η επιλογή

Ο Ηρακλής έμεινε πολλή ώρα σιωπηλός. Κοίταξε τον στρωτό δρόμο με τα λουλούδια στο πλάι του, που χανόταν μαλακά μέσα στην κοιλάδα. Κοίταξε τον πετρώδη, ανηφορικό, που σκαρφάλωνε ίσια στο βουνό, ώσπου άγγιζε τον ουρανό.

Ύστερα σηκώθηκε. Έσφιξε τα σανδάλια του. Και πάτησε το πρώτο του βήμα στον ανηφορικό δρόμο προς τον ουρανό... και τον ήλιο.

Εκείνο το βράδυ, ψηλά στην πλαγιά, ο Ηρακλής άναψε μια μικρή φωτιά κι έφαγε ένα κομμάτι ξερό ψωμί που είχε στο ταγάρι του. Ξάπλωσε και χάρηκε έναν βαθύ ύπνο...

Και ήταν, αλήθεια, το πιο νόστιμο ψωμί που είχε φάει ποτέ — και ο πιο γλυκός ύπνος.

Ο Ηρακλής ανάμεσα στις δύο γυναίκες: η μία δείχνει τον ανηφορικό δρόμο, η άλλη τον στρωτό

Έτσι το αφηγήθηκε ο Κένταυρος στα παιδιά του Νηπιαγωγείου, ένα βράδυ στο Πήλιο — την πρώτη μεγάλη απόφαση του Ηρακλή, πριν αρχίσει τους Άθλους του.

— Εσύ τον γνώρισες τον Ηρακλή; ρώτησε ένα παιδί.

Ο Κένταυρος κοίταξε για λίγο τη φωτιά.

— Τον γνώρισα όταν ήταν παιδί, σαν εσάς. ...

Σημείωμα πηγής: Η παραβολή της επιλογής του Ηρακλή είναι έργο του Πρόδικου του Κείου, σοφιστή του 5ου αιώνα π.Χ. από το νησί της Κέας. Το πρωτότυπο κείμενό του δεν σώθηκε — τη γνωρίζουμε επειδή ο Ξενοφών την κατέγραψε στα «Απομνημονεύματα», βάζοντας τον Σωκράτη να την αφηγείται. Η εικόνα του σταυροδρομιού με τους δύο δρόμους προστέθηκε από τη μεταγενέστερη παράδοση· στον Ξενοφώντα οι δύο γυναίκες πλησιάζουν τον Ηρακλή ενώ κάθεται σε ήσυχο τόπο. Είναι από τις παλαιότερες ιστορίες του κόσμου για τη στιγμή που ένας νέος άνθρωπος διαλέγει ποιος θα γίνει. Το σταυροδρόμι έχει καθιερωθεί ως το σταυροδρόμι των οδών της Αρετής και της Κακίας.

Τα παραμύθια και οι μύθοι υπάρχουν για να ταξιδεύουν. Μπορείτε να μοιραστείτε αυτή την ιστορία, διατηρώντας πάντα την πηγή της: paramythoupoli.gr